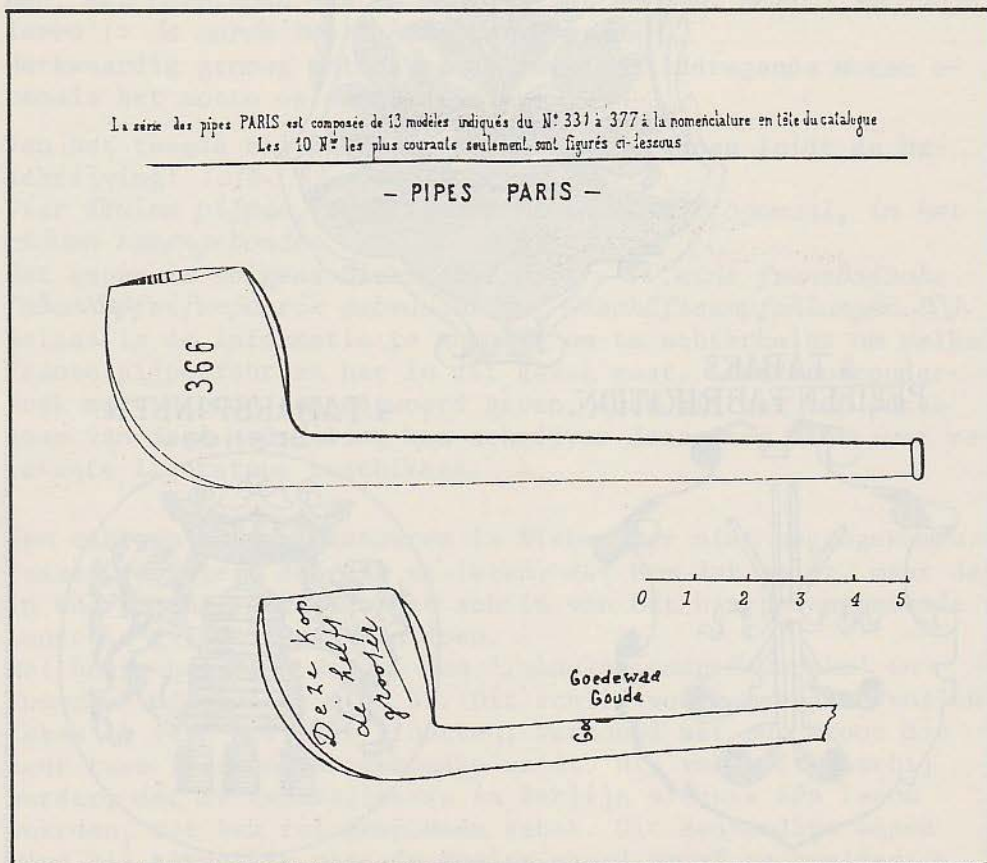

WEERTSE PIJPEN MET EEN FRANSE (IN)SLAG!

door Jos Engelen

Zoals wij in het verleden reeds meerdere malen hebben aange-
toond en afgebeeld (PKN XV nr. 57, pag. 410) maakte Trumm-
Bergmans een dankbaar gebruik van de enorme vormenrijkdom van
de firma Gambier. Hij stuurde simpelweg een gekochte pijp van
Gambier op naar zijn eigen vormmaker en liet deze met simpele
afwijkende modificaties van het moedermodel een 'eigen' Trumm-
Bergmans-vorm vervaardigen, waarna de pijp in productie geno-
men kon worden en een 'zekere' afzet gewaarborgd was. Een me-
thode die praktisch alle pijpenfabrikanten in de vorige eeuw
bezigden.

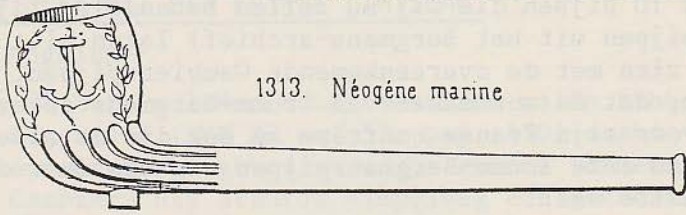
Een schitterend voorbeeld hiervan toont ons de volgende pijp
van Goedewaagen, die gevormd naar het voorbeeld cat.nr.366 mo-
del Pipe Paris moyen van Gambier, door Trumm-Bergmans gezien
de vermelding op de kop voor eigen gebruik werd geïmiteerd!

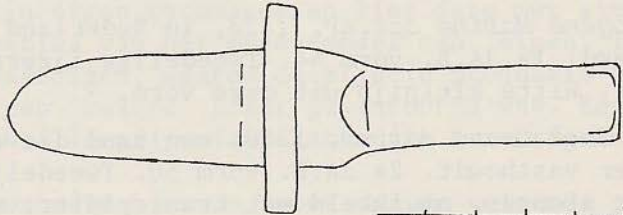
De volgende 10 pijpen die wij nu zullen behandelen (ijzeren vormen en pijpen uit het Bergmans-archief) laten niet alleen de relatie zien met de overeenkomende Gambier-pijpen, maar tonen ook aan, dat de vormmaker van Trumm-Bergmans zeker niet onderdeel was voor zijn Franse confrère en ook dat de afwerking en kwaliteit van deze Trumm-Bergmanspijpen van een meer dan gemiddeld gehalte was.

- 1 *Neogène Marine cat.nr. 1313*, in Nederland het ankertje genaamd. 1a JA.B. vorm 44. Tweedelige ijzeren vorm met stopper. Witte kleipijp uit deze vorm.
- 2 *Le Bock Grand cat.nr. 1338*, een hand die een halve liter bier vasthoudt. 2a JA.B. vorm 50. Tweedelige ijzeren vorm met stopper, omwikkeld met krantepapier; met steunring.
- 3 *L'Egoïste cat.nr. 1201*, een man gelijkend op een aap die, zittend in een escargotschelp, zich door een hond laat trekken. 3a JA.B. vorm 57. Tweedelige ijzeren vorm met stopper. Reg.nr. 1979. Fragment witte kleipijp uit deze vorm.
- 4 *Polichinelle cat.nr. 668*, naam afkomstig van het Napolitaanse Pulcinella, een koddige marionet, die in 1660 bij Covent's Garden in Londen furor maakte. 4a JA.B. vorm 70. Vierdelige ijzeren vorm met stopper, omwikkeld met touw, klei, papier en een steunring.
- 5 *Midas cat.nr. 700*, koning van Phrygië, die van Dionysius als straf voor een onbeschaamde vraag ezelsoren kreeg. 5a JA.B. vorm 64. Driedelige ijzeren vorm met stopper.
- 6 *Homère cat.nr. 932*, Grieks episch dichter uit de 9e eeuw voor Chr., auteur van de Ilias en Odyssee, voorgesteld als een oude, blinde zanger/dichter. 6a JA.B. vorm 63. Driedelige ijzeren vorm met twee stoppers met steunring en draadafscheiding.
- 7 *Algérie cat.nr. 936*, afbeelding van een Algerijn uit de 19e eeuw. 7a JA.B. vorm 40. Driedelige ijzeren vorm met stopper. Reg.nr. 1959. Witte kleipijp uit deze vorm.
- 8 *Le Romain cat.nr. 809*, centurion van het Romeinse leger die 100 man onder zijn commando had. 8a JA.B. vorm 52. Driedelige ijzeren vorm.
- 9 *La Sultane Favorite cat.nr. 1221*, stelt voor: Theresa, de vedette van het concert-café "Eldorado"; een lelijke maar grappige chanteuse met schouders als van een worstelaar!

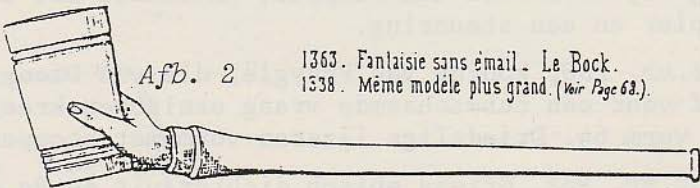
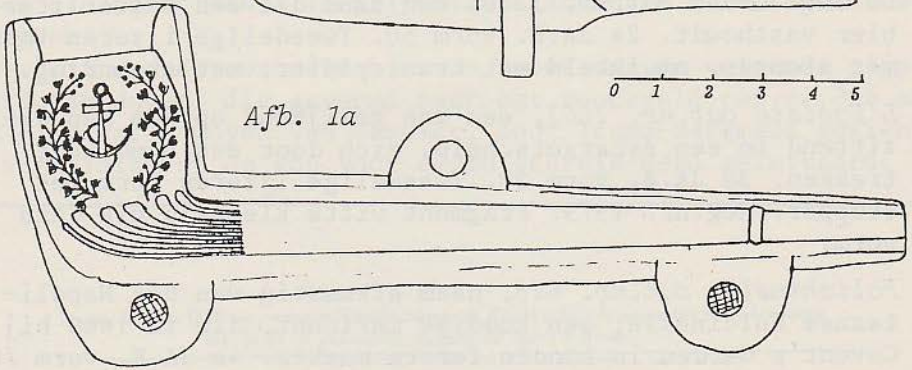
1313. Néogène marine

Afb. 1

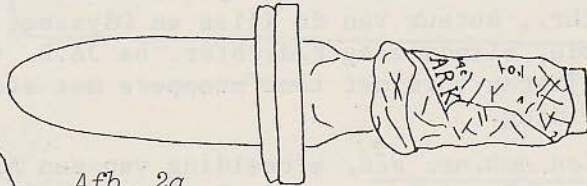

Afb. 1a

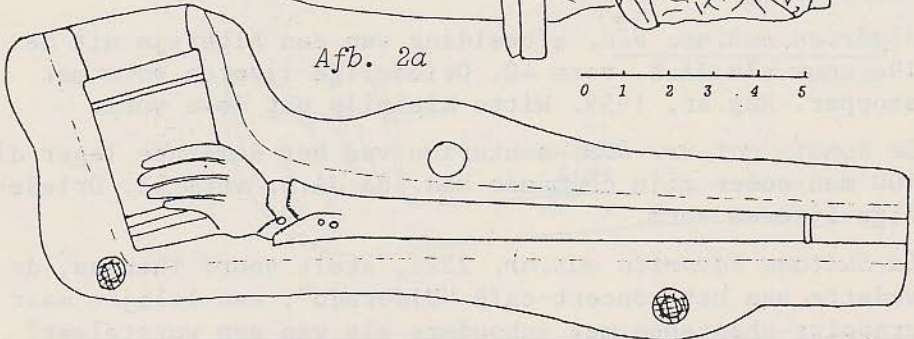

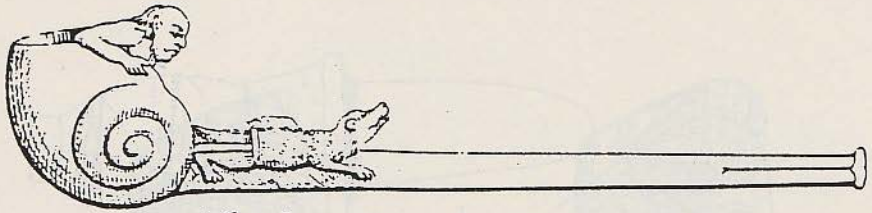
Afb. 2

1363. Fantaisie sans émail. Le Bock.
1338. Même modèle plus grand. (voir Page 68.)

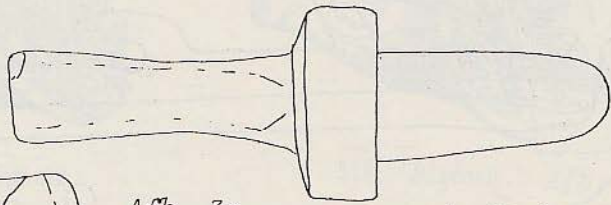

Afb. 2a

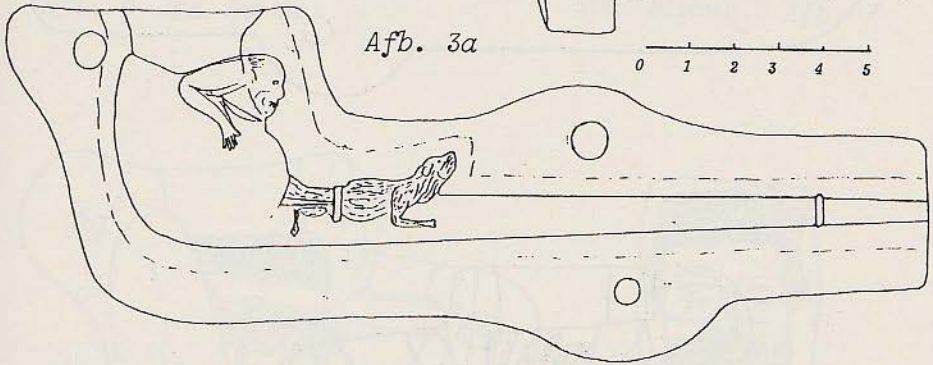
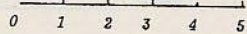

Afb. 3 1901. L'Egoïste.

Afb. 3a

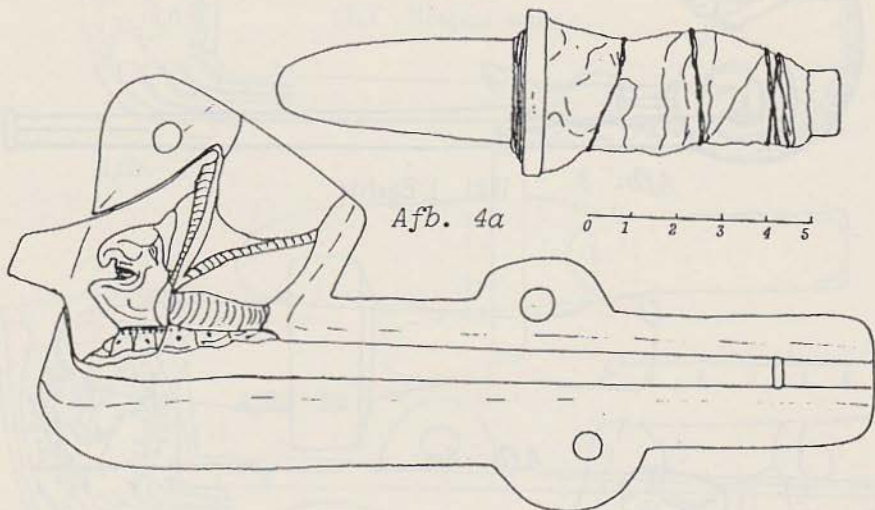

Afb. 4

668 Polichinelle G^d
 26 Même modèle Petit

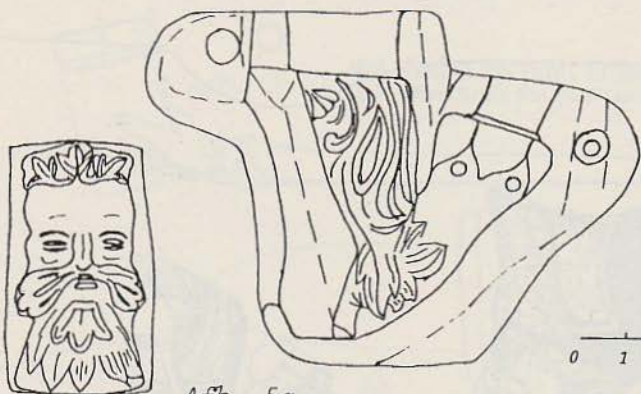

700. Midas Afb. 5

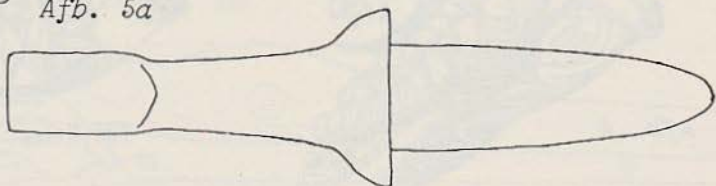
Afb. 4a

0 1 2 3 4 5

Afb. 5a

0 1 2 3 4 5

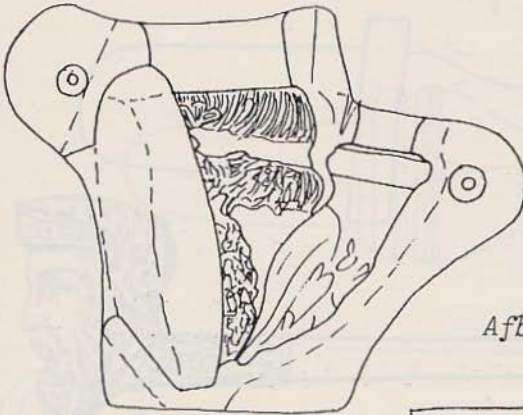

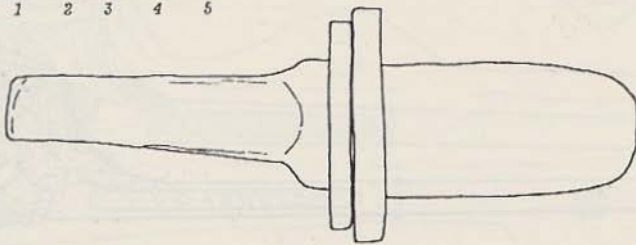
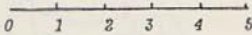
Afb. 6 939. Homère

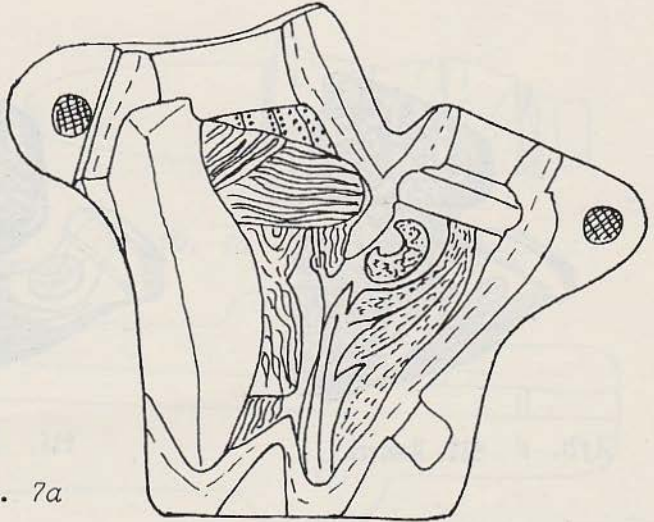

936. Algérien. Afb. 7

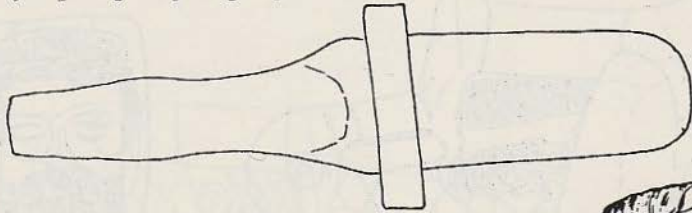
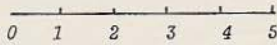

Afb. 6a

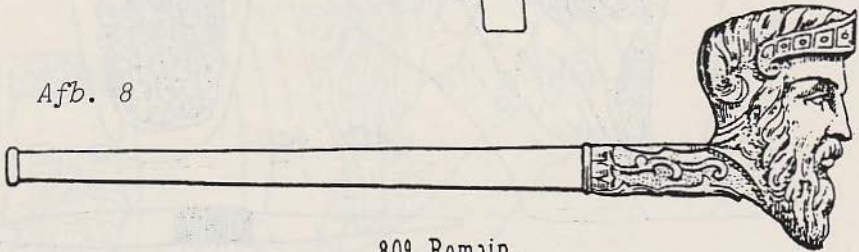

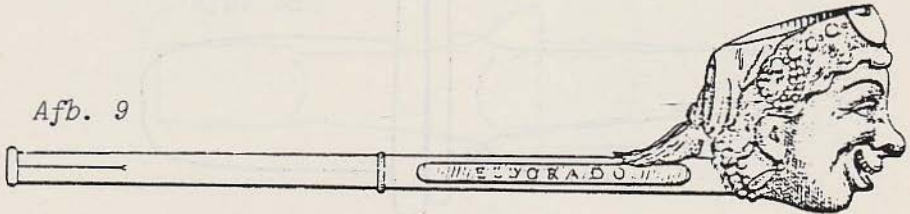
Afb. 7a

Afb. 8

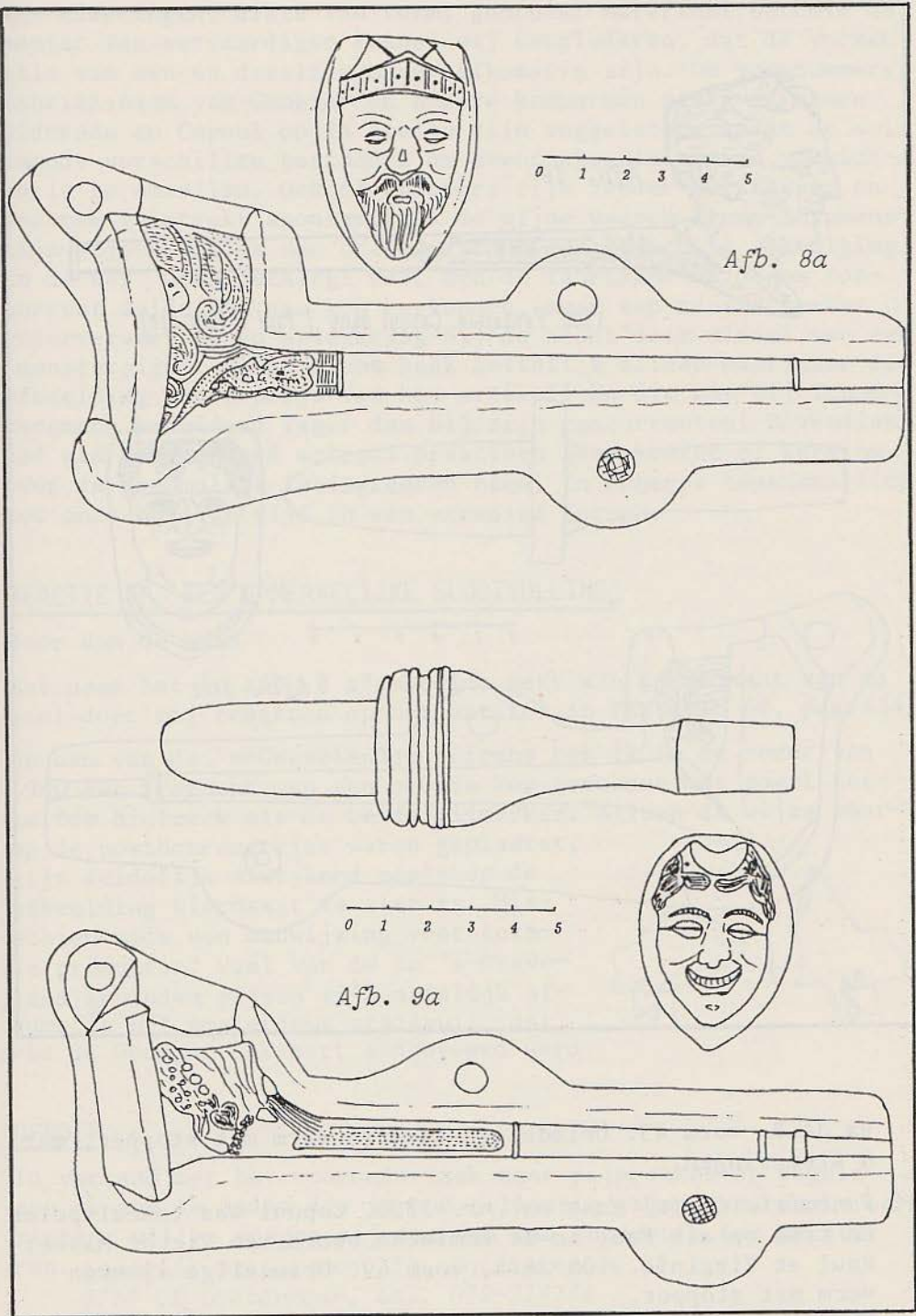

809. Romain.

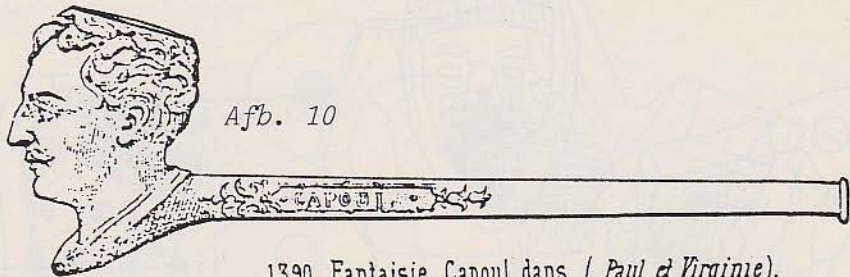
Afb. 9

1291 La Sultane Favorite.

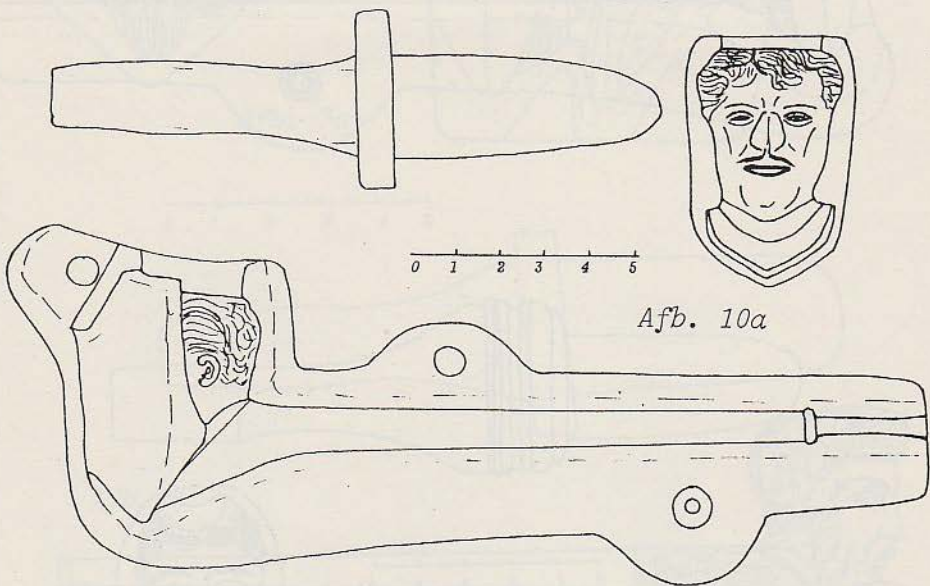

Afb. 8a

Afb. 9a

1390. Fantaisie. Capoul dans (*Paul et Virginie*).

9a JA.B. vorm 43. Driedelige ijzeren vorm met stopper, met 6 steunringen.

10 *Fantaisie Capoul dans cat.nr. 1390*. Capoul was toneelspeler en trad op als Paul in de komische opera van Victor Masse: *Paul et Virginie*. 10a JA.B. vorm 69. Driedelige ijzeren vorm met stopper.

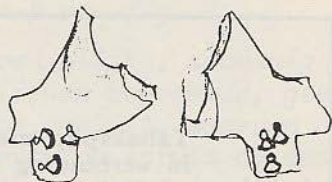
Wat afmetingen, dikte van vorm, gebruikt materiaal betreft en manier van vervaardigen kunnen wij concluderen, dat de vormen alle van een en dezelfde maker afkomstig zijn. De vormnummers, fabrieksnaam van Gambier en andere kenmerken zoals de namen Eldorado en Capoul op de stelen zijn weggelaten, zodat er voldoende verschillen bestonden om eventuele claims van merkimitatie te omzeilen. Ook de stoppers zijn zonder merktekens en daarmee volstrekt anoniem. Ook de wijze waarop Trumm-Bergmans zijn pijpen aan de man bracht, stond een eventuele vervolging in de weg. Geen catalogi waar men de fabrikant of diens concurrent duidelijk aan kon herkennen, maar een rechtstreekse orderverwerving en aflevering bij de klant door middel van een 'monsterpijp'. En de klant keek feitelijk alleen maar naar de afbeelding en de prijs van het artikel! En die was bij Trumm-Bergmans beduidend lager dan bij zijn concurrenten! Bovendien had een gedeponeerde octrooi praktisch geen kracht of werking over de toenmalige landsgrenzen heen, in scherpe tegenstelling tot onze huidige tijd in een verenigd Europa.

REACTIE OP 'EEN OPMERKELIJKE SLOOTVULLING'

door Ron de Haan

Met name het in afb. 8 afgebeelde merk aan de zijkant van de hiel doet mij reageren op het artikel in PKN XVI, 62, pag.534.

Op een van de 's-Gravelandse buitens heb ik in de zomer van 1980 een fragment van een ovoïde kop gevonden met zowel hetzelfde hielmerk als de beide zijmerken. Alleen de wijze waarop de posthoornmerkjes waren geplaatst, zijn duidelijk afwijkend zoals op de afbeelding hiernaast te zien is. Misschien mede een aanwijzing voor lokale produktie? Veel van de in 's-Graveland gevonden pijpen zijn namelijk afkomstig uit Amsterdams stadsvuil, dat via de Weespertrekvaart aangevoerd werd.

OPROEP

In verband met het vooronderzoek naar pijprokers op tegels zou ik aan de leden die in hun collectie pijprokerstegels bezitten, willen vragen mij daarvan een fotocopie toe te sturen. *Lodewijk van Duuren.*